

Partnerrelaties in tijden van corona

Joris Dewispelaere en Kathleen Emmery

Deelresultaten van het onderzoek naar de impact van de coronamaatregelen op gezinnen, door het Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee), voorjaar 2020

Bijlage bij het persbericht van 14 mei 2020

Inleiding

Wat is de invloed van de coronacrisis en vooral van de verplichting om zoveel mogelijk thuis te blijven, op de beleving van de partnerrelatie?

Hebben partners het gevoel dat ze meer naar elkaar toe groeien, of zien ze eerder een verslechtering van hun partnerrelatie? Is er meer of net minder aandacht voor intimiteit? Vinden ze dat hun partner meer, of net minder betrokken is op de opvoeding van de kinderen en de dagelijkse huishoudelijke zorg?

Van de volledige steekproef leeft 16,4% meestal samen met een partner (n=859) en 67,2% meestal samen met een partner en één of meer kinderen (n=3527); 2,4% heeft een holebirelatie (n=70).

Globaal zijn de resultaten positief:

- 83,2 % geeft aan dat de partnerrelatie niet verslechtert;
- 63,6% geeft aan dat ze als partners meer naar elkaar toe groeien;
- 34,6% vindt niet dat ze naar elkaar toegroeien;
- 16,8% vindt dat de relatie verslechtert.

Man-vrouw-relaties en holebirelaties gaan wat dat betreft gelijk op.

We bekijken in welke mate geslacht en leeftijd van de respondenten hierop een invloed hebben, evenals hun gevoel financieel rond te komen. We keken ook naar de impact van de leeftijd van de kinderen, de aard en omvang van tewerkstelling, de kans wel of niet thuis te werken en naar de invloed van specifieke zorgnoden in het gezin.

We toetsen deze resultaten aan wat we weten uit eerder onderzoek, onder meer de Gezinsenquête uit 2018 (Emmery & Pasteels, 2018) waarin de beleving van de partnerrelatie een belangrijke plaats innam.

In de bespreking van onze survey zijn enkel significante verschillen opgenomen.

1. Resultaten

1.1 Meestal groeien partners naar elkaar toe tijdens de coronacrisis.

Item: "Mijn partner en ik groeien naar elkaar toe tijdens deze coronacrisis."

63,6% geeft aan naar elkaar toe te groeien, waarvan 6,5% het daar 'helemaal mee eens' is. 36,4% is het daar niet mee eens, waarvan 4% helemaal niet.

- Mannen zeggen vaker dat ze als stel naar elkaar toe groeien dan vrouwen.

- Zowel jongere respondenten (vanaf 25 jaar) als oudere geven aan naar elkaar toe te groeien.
- We zien geen verschillen naar leeftijd van de kinderen.
- Grootouders zeggen vaker naar elkaar toe te groeien.
- Mensen met het gevoel financieel niet rond te komen, gaan hier minder vaak mee akkoord.
- We zien geen verschillen naar sector van tewerkstelling noch naar de mogelijkheid wel of niet thuis te werken.

1.2 Meestal verslechtert de partnerrelatie niet.

Item: "Ik denk dat mijn partnerrelatie tijdens deze coronacrisis verslechtert."

83,2% geeft aan dat de relatie niet verslechtert, waarvan 33,1% vindt dat dit 'helemaal niet' zo is. 16,8% geeft aan dat de relatie verslechtert, waarvan 2,6% het er 'helemaal mee eens' is.

- We zien geen verschillen tussen mannen en vrouwen.
- Ouders met kinderen tussen 0 en 2 jaar, en tussen 3 en 5 jaar gaan hier iets vaker mee akkoord.
- Ouders met kinderen tussen 18 en 25 jaar, en met kinderen van 25 jaar en ouder, zijn het meer oneens met deze stelling.
- Grootouders zijn het meer oneens met deze stelling.
- Mensen met het gevoel financieel rond te komen, gaan hier vaker mee akkoord.

1.3 Iets meer dan de helft van de respondenten vindt dat de aandacht voor intimiteit vermindert.

Item: "Er is minder aandacht voor intimiteit in onze relatie tijdens deze coronacrisis."

53% vindt dat de aandacht voor intimiteit verminderd is. 14% daarvan is het er 'helemaal mee eens'. 47% vindt dat de aandacht niet verminderd is, waarvan 10% helemaal niet.

- Ouders met kinderen tussen 0 en 2 jaar, en tussen 3 en 5 jaar rapporteren verminderde intimiteit.
- Ouders met kinderen tussen 18 en 25 jaar, en met kinderen van 25 jaar en ouder zijn het meer oneens met deze stelling.
- Oudere leeftijdscategorieën (vanaf 60 jaar) zijn het hier vaker mee oneens.
- Grootouders zijn het ook vaker oneens met deze stelling.
- Gezinnen waar iemand ziek is, rapporteren minder aandacht voor intimiteit.
- Mensen met het gevoel financieel niet rond te komen, gaan hier vaker mee akkoord.
- We zien geen verschillen tussen wie wel of niet thuis kan werken.

1.4 De helft van de respondenten ziet meer betrokkenheid van de partner bij de opvoeding van de kinderen.

Item: "Tijdens deze coronacrisis is mijn partner meer betrokken bij de opvoeding van de kinderen dan ervoor."

50,2% vindt dat de stelling klopt, waarvan 8,7% 'helemaal'. 49,8% vindt dat de stelling niet waar is, waarvan 12,8% 'helemaal niet'.

- Vrouwen gaan hier vaker mee akkoord dan mannen (52,3% van de vrouwen ziet verandering, 62,7% van de mannen niet).
- Tendens: het aandeel dat het hiermee eens is, neemt af met de leeftijd; een meerderheid in de leeftijdsgroepen 18-24 en 40-65 ziet geen toename, in de leeftijdsgroep 25-39 wel.

- Ouders met kinderen tussen 0 en 2 jaar, en tussen 3 en 5 jaar gaan hier vaker mee akkoord.
- Ouders met kinderen tussen 12 en 17 jaar, en tussen 18 en 25 jaar, en met kinderen van 25 jaar en ouder gaan hier minder vaak mee akkoord.
- Grootouders gaan hier minder vaak mee akkoord.
- Holebi's gaan hier minder vaak mee akkoord.
- Deeltijds werkenden gaan hier vaker mee akkoord.
- Men is het hier minder vaak mee eens wanneer men in een gezamenlijke ruimte moet thuiswerken.
- Wie zelf niet van thuis uit kan werken, gaat hier vaker helemaal mee akkoord.

1.5 Meer dan de helft van de respondenten vindt niet dat de partner meer huishoudelijke taken opneemt.

Item: "Tijdens deze coronacrisis neemt mijn partner meer huishoudelijke taken op dan ervoor."

54,5% is het hier niet mee eens, waarvan 16% 'helemaal oneens'. 45,5% vindt wel dat de partner meer taken opneemt, 8% daarvan is het 'helemaal eens'.

- Vrouwen gaan hier vaker mee akkoord dan mannen.
- Tendens: het aandeel dat het hiermee eens is, neemt af met de leeftijd.
- Ouders met kinderen tussen 0 en 2 jaar, en tussen 3 en 5 jaar gaan hier vaker mee akkoord.
- Ouders met kinderen tussen 12 en 17 jaar, en tussen 18 en 25 jaar gaan hier minder vaak mee akkoord.
- Ouders met kinderen ouder dan 25 jaar gaan dan weer iets vaker akkoord met deze stelling.
- Zorgende gezinnen (gezinnen met een persoon met een beperking of andere bijzondere noden) gaan minder vaak akkoord met deze stelling dan niet-zorgende gezinnen.
- Men is het hier minder vaak mee eens wanneer men in een gezamenlijke ruimte moet thuiswerken.

2. Bespreking van de resultaten

2.1. Bemoedigende resultaten, maar ook alarmerende knipperlichten

De meeste relaties verslechteren niet en partners groeien zelfs meer naar elkaar toe tijdens de coronacrisis. Dit sluit aan bij onderzoek naar veerkracht en partnerrelaties (Bradley, Hojjat, 2017). Vaak zijn partnerrelaties en gezinnen krachtige bronnen van veerkracht, 'havens' die beschutting en houvast bieden. We zien ook hoe partners die tevreden zijn met de kwaliteit van hun relatie, deze meestal nog meer koesteren in crisissituaties (Dewispelaere, 2002). Dat de partner een belangrijke bron van steun is, blijkt ook uit de Gezinsenquête (Emmery & Pasteels, 2018).

16,8% van de respondenten vindt weliswaar dat de relatie verslechtert. Ook dat stemt overeen met wat we weten uit de Gezinsenquête, die laat zien dat ook buiten specifieke crisissituaties 10% van de koppels overweegt uit elkaar te gaan en 9% spijt heeft van zijn of haar relatie. 10% voelt zich niet gesteund door de partner inzake kindzorg of gezondheidsproblemen, 23% voelt zich niet gesteund door de partner in huishoudelijke taken. 20% zegt dat de zorg voor de kinderen de tijd die men wil doorbrengen met de partner in de weg staat en dat het opvoeden voor spanningen in de partnerrelatie zorgt.

We moeten echter ook enkele alarmerende knipperlichten signaleren.

Van de respondenten zegt 83,6% het gevoel hebben financieel rond te komen. Wie niet dit gevoel heeft, heeft het vaker moeilijker in de relatie.

De bevraging gebeurde tijdens de eerste weken van de lockdown; de gevolgen van de economische recessie zijn nog maar beperkt voelbaar en kunnen de beleving in de relaties nog sterk negatief beïnvloeden. We weten dat partnerrelaties bij gezinnen in armoede meer onder druk staan en meer kans lopen om te eindigen in echtscheiding (Dewispelaere, 2008). Eerste berichten uit de OCMW-context geven hoge stijgingen aan in de aanvragen van een leefloon en laten dus vermoeden dat het aantal gezinnen dat het moeilijk heeft om rond te komen, stijgt. (perscommunicatie OCMW-Gent, mei 2020).

In deze steekproef is evenmin al de impact zichtbaar op relaties en gezinnen van het verlies van een partner of ander familielid door de corona-infectie. Niet aanwezig kunnen zijn bij overlijden, de beperkte mogelijkheden om in familiekring afscheid te kunnen nemen en rouwen, zullen zich zeker nog vertalen in verlengde rouwprocessen, die extra ondersteuning vragen.

16,8% van de respondenten geeft aan dat de relatie verslechtert. Tegelijk vernemen we dat er een ernstige stijging is van meldingen van intrafamiliaal geweld (perscommunicatie Vlaamse Hulplijn, april, 2020). De komende maanden zal intenser op begeleiding van partnerrelaties en gezinnen moeten worden ingezet.

2.2 Man-vrouwverschillen in de beleving van de partnerrelatie

63,6% van de respondenten geven aan naar elkaar toe te groeien. Mannen zeggen dit vaker dan vrouwen.

Het is een weerkerende bevinding in onderzoek dat mannen de partnerrelatie als positiever beleven dan vrouwen. Mannen zijn tevens in het algemeen meer betrokken op iets wat buiten hen gebeurt dan gericht op hun beleving in relaties (Gädeke, 2000). De lockdown beperkt de focus 'naar buiten'. Het verhoogde letterlijke samenzijn wordt door mannen sneller als toenadering ervaren. Resultaten uit onderzoek bij gehuwde koppels stellen dat vrouwen meer emotionele en instrumentele steun bieden aan hun man dan omgekeerd. Vrouwen ervaren de steun die ze ontvangen van hun man als minder effectief dan de steun die ze zelf geven. Tegelijkertijd zoeken vrouwen meer dan mannen steun bij hun partner wanneer ze het moeilijk hebben (Verhofstadt, Buysse & Ickes, 2007).

Het bestaande rollenpatroon is door de lockdown voor de partners sterker zichtbaar. De cijfers in de enquête suggereren dat het klassieke patroon van rollenverdeling daarbij maar ongeveer bij de helft (50,2%) van de partners verandert voor wat betreft betrokkenheid op de opvoeding en bij iets dan de helft (45,4%) voor opnemen van huishoudelijke taken.

Tevens is het mogelijk dat het overwicht van vrouwen die aangeeft ermee akkoord te zijn dat de partner meer betrokken is in de opvoeding, verklaard kan worden doordat zij vaker deeltijds werken. Door het meer thuis zijn van de partner lijkt het dan alsof de taken beter verdeeld zijn.

Dat mannen de partnerrelatie positiever beleven, geldt inderdaad nog sterker wanneer men vaders en moeders gaat vergelijken. Een mogelijke verklaring ligt in ontevredenheid over de taakverdeling (zie Kluwer, 2018). De relatietevredenheid van vrouwen na de transitie naar ouderschap daalde sterker dan die van mannen. Vooral moeders ervaren grote veranderingen in hun tijdsbesteding: ze besteden veel meer tijd aan zorgtaken dan vóór de geboorte van hun kind en besteden minder tijd aan werk, ontspanning en activiteiten met hun partner. De verdeling van huishoudelijk werk, waarvan bekend is dat deze na de geboorte traditioneler wordt, leidt vaak tot conflict na de transitie naar het ouderschap. Onderzoek heeft ook aangetoond dat de verwachtingen met betrekking tot de taakverdeling na de geboorte vaak niet uitkomen en dat dit een negatief effect heeft op relatietevredenheid.

2.3 Intimiteit in partnerrelaties volgt ook in crisistijd de relatie- en gezinsfasen

Vanuit onderzoek naar intimiteit, mag men verwachten dat respondenten onder deze term emotionele nabijheid begrijpen, kunnen delen van wat persoonlijk en kwetsbaar is en lichamelijke intimiteit (Dewispelaere, 2008, Präger, 2015).

53% van de stellen vindt dat de intimiteit verminderd is. Vooral ouders met kinderen tussen 0 en 5 jaar delen die mening. In het algemeen verandert intimiteit met de persoonlijke levensfasen en de fasen van een relatie en gezin (Dewispelaere, 2005, 2013). Hoog in de fase dat er nog geen kinderen zijn, lager wanneer men benomen is door de zorg voor kleine kinderen. Nadien weer toenemend maar gedifferentieerd, onder andere afhankelijk van de emotionele en lichamelijke transitie(s) in en na de midlife-overgang, de combinatie van zorg voor pubers/adolescenten en ouders, en van de work-life balance. Toename van stress leidt meestal tot daling van aandacht voor intimiteit. Tijdens de coronacrisis ervaart iets meer dan de helft van de respondenten een daling in de intimiteit. Dit is overheen de levensfasen 30-60 jaar vrij constant. Ouder dan 60 ontstaat vaak een nieuwe levensfase in de partnerrelatie met kinderen die uit huis zijn, een andere work-life balance en eventueel grootouderschap. De intimiteit neemt terug toe. In de coronacrisis zien we bij hen geen daling in aandacht voor intimiteit.

Partnerschap en ouderschap beïnvloeden elkaar wederzijds. De leeftijd van de kinderen heeft een impact op de partnerrelatie. Ouders met kinderen t.e.m. 5 jaar ervaren een grotere impact van de coronacrisis op de intimiteit in hun partnerrelatie en op de partnerrelatiekwaliteit in het algemeen. Ook buiten crisistijden zien we dat het ouderschap uitdagingen voor de partnerrelatie met zich meebrengt. Bij ouders met baby's, peuters en kleuters gaat er veel aandacht naar kindzorg. De gezinsfasebenadering stelt dat koppels met kleuters het minste interactie, zowel in positieve als in negatieve zin, met elkaar vertonen (Duvall, 1957). Het gaat om een intensieve periode qua zorg voor de kinderen en een beperkte tijd voor de partnerrelatie. In onderzoek zien we dat ouders met kinderen met een leeftijd van 6 jaar op dat vlak een volgende gezinsfase ingaan.

Tijdsbestedingsonderzoek toont aan dat voor ouders van kinderen ouder dan zes jaar meer tijd vrijkomt voor onder andere vrijetijdsactiviteiten omdat de kindzorg minder intensief wordt (Glorieux & Minnen, 2004). Ouders krijgen de kans om terug eigen interesses uit te bouwen en als koppel samen te werken aan projecten.

Net zoals bij de algemenere inschatting van de relatiekwaliteit (of de relatie verslechtert, of er meer toenadering is), zien we dat ook de aandacht voor intimiteit mee afhangt van het gevoel financieel rond te komen. De vrees niet rond te komen gaat samen met een beleving van mindere aandacht voor intimiteit.

2.4 Ouders met kinderen t.e.m. 5 jaar ervaren dat de partner meer huishoudelijke taken en meer opvoedingstaken opneemt dan ervoor

Uit de Gezinsenquête (Emmery & Pasteels, 2018) weten we dat vrouwen waarvan het jongste kind jonger dan 6 jaar is, meer steun ervaren van hun partner dan vrouwen waarvan het jongste kind 6 jaar of ouder is. Voor mannen zijn de verschillen naar leeftijd van het jongste kind minder uitgesproken. We zien in de taakverdeling in het gezin (Audenaert, 2018) dat het aandeel vrouwen dat meestal of altijd zorgtaken opneemt, groter wordt wanneer het jongste kind 6 jaar of ouder is, terwijl het aandeel mannen dat meestal of altijd deze zorgtaken opneemt, kleiner wordt of hetzelfde blijft. Het gaat bijvoorbeeld om taken zoals de kinderen klaarmaken om naar school te gaan, de kinderen naar school brengen of van school afhalen, het avondeten bereiden, de kinderen wassen, de kinderen in bed leggen en de kinderen opvangen wanneer ze ziek zijn. Anderzijds rapporteert men minder vaak conflicten, spanningen of meningsverschillen over de huishoudelijke taken naarmate de leeftijd van het jongste kind in het gezin toeneemt.

Tijdens de coronacrisis geven meer vrouwen aan dat ze meer steun ontvangen van de partner zowel bij de opvoeding als bij het huishouden en we zien dit in het bijzonder wanneer kinderen 0-5 jaar oud zijn. Mannen geven dit minder aan, wellicht omdat vrouwen al steeds meer taken opnamen.

2.5 Oudere respondenten ervaren een positiever effect van de coronacrisis op de partnerrelatie dan jongere respondenten

Naast de algemene toenadering die voor alle leeftijdsgroepen geldt, zien we dat oudere generaties ook niet aangeven dat intimiteit vermindert

Oudere generaties zijn meer tevreden over hun relatie dan jongere generaties, ongeacht de relatieduur (Glenn, 1998). Ook in de Gezinsenquête kwamen we tot deze bevinding (Emmery, 2019). Generatieverschillen hangen samen met andere waarden en normen op het vlak van relaties en scheiding. Oudere generaties hanteren een meer pragmatische attitude ten aanzien van partnerrelaties en zijn meer overtuigd van de norm van een levenslange partnerrelatie (VanLaningham e.a., 2001). Koppels ervaren minder onderling conflict naarmate ze ouder worden omwille van een toegenomen emotionele maturiteit (Umberson e.a., 2005). Toch kunnen deze generatieverschillen ook te wijten zijn aan een selectie-effect. We kunnen veronderstellen dat jongere respondenten vaker in de toekomst nog zullen beslissen om uit elkaar te gaan, terwijl de oudere respondenten die in de steekproef zijn vertegenwoordigd, reeds beslist hebben om samen te blijven (Glenn, 1998).

Als we ervan uitgaan dat oudere respondenten tijdens de coronacrisis vaker voelen dat het levenstempo vertraagt, dan partners met jonge kinderen, kan dit op zich een positief effect hebben op de relatiekwaliteit (Dewispelaere, 2017).

In het bijzonder valt op dat de partner van 65+ers meer huishoudelijke taken op zich neemt dan voor de coronacrisis. Mogelijk hangt dit samen met de beperkende maatregelen, waardoor men misschien het bezoek aan supermarkten meer verdeelt en er ook in het algemeen door het verbod op verplaatsing en contacten meer huishoudelijke klussen worden uitgevoerd (mensen besteden bijvoorbeeld meer tijd aan hun tuin en aan bouw- en poetsklussen). Misschien dat de patronen van klassieke verdeling van huishoudtaken bij de oudere generatie het meest uitgesproken is en daardoor veranderingen (iets) meer opvallen.

2.6 Huishoudelijke taken worden in holebirelaties vaker samen opgenomen dan in andere relaties

Zowel in heterorelaties als in holebirelaties vinden we meestal meer toenadering tussen de partners en geen verslechtering van de relatie. Bij iets meer dan de helft van de koppels gaat de aandacht voor intimiteit achteruit. Er is meer verandering in betrokkenheid bij de opvoeding bij heterokoppels dan bij holebikoppels. Holebikoppels geven vaker aan dat huishoudelijke taken samen worden opgenomen. Dit sluit aan bij onderzoek naar verschillen tussen heterokoppels en holebikoppels, dat de grotere gelijkheid tussen partners in holebikoppels illustreert bijvoorbeeld bij opnemen van taken in het huishouden en wederzijdse steun (Gotta, Green e.a., 2011).

Besluit

We zien hoe de meeste partnerrelaties meer toenadering kennen tijdens de coronacrisis. Dat is echter niet zo voor wie het gevoel heeft financieel niet rond te komen. Partners met kinderen tussen 0 en 5 jaar ervaren meer betrokkenheid van de partner bij de opvoeding en meer ondersteuning in

het huishouden. We houden ons hart vast voor de gevolgen van de langdurige lockdown en van de economische crisis op kwetsbare partnerrelaties.

Literatuur

- Bradley, J.M., Hojjat, M. (2017) A model of resilience and marital satisfaction, *The Journal of Social Psychology*, 157:5, 588-601.
- Dewispelaere, J. (2002). *Intimiteit, seksualiteit en zingeving in de partnerrelatie van mastectomiepatiënten*. Gent: Academia Press
- Dewispelaere, J. (2005). Wat maakt duurzame relaties? Liefde als levenskunst. In M. Hooghe, R. Grommen, H. Van Crombrugge et al. *Waanzin van het gezin: duurzame relaties en opvoeden in de 21ste eeuw* (pp. 201-214). Tiel: Lannoo.
- Dewispelaere, J. (2008). *Jaargetijden van de liefde: stapstenen voor duurzame partnerrelaties en zingeving in een globaliserende samenleving*. In J. Dewispelaere, M'Hamede El Ouali, Ria Grommen et al. *Zin in Gezin* (pp. 17-40). Tiel: Lannoo.
- Dewispelaere, J. (2013). Lieben lernen. Zugänge zu dauerhaften Partnerbeziehungen aus der Perspektive der Psychologie. In T. Knieps-Port le Roi & B. Sill (Eds.), *Band der Liebe, Band der Ehe* (pp.101-122). Sankt Ottilien: Eos.
- Dewispelaere, J. (2017). Liefde en tijd in partnerrelaties: inspiratie voor een toekomstgericht (gezins-)beleid. In D.Luyten, H. Van Crombrugge & K. Emmery (Red.) *Het gezin in Vlaanderen 2.0*. Antwerpen: Garant.
- Duvall, E. M. (1957). *Family development*. Philadelphia: J. B. Lippincott.
- Emmery, K. (2019). *Relatiekwaliteit en opvoedingsbeleving bij Vlaamse gezinnen met kinderen tussen 0 en 25 jaar*. Proef ingediend met het oog op het behalen van de graad van Master in de Psychologie, Brussel: Vrije Universiteit Brussel.
- Emmery, K. & Pasteels, I. (2018). *De relatie met de partner. Gezinnen in Vlaanderen over de relatie met de partner, relatiekwaliteit, steun van de partner, tevredenheid met de partnerrelatie en het gebruik van relatieondersteuning* (4). Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Te raadplegen op <http://www.gezinsenquete.be/>
- Gädeke, W. (2000). *Ehe: Sehnsucht, Idee, Wirklichkeit*. Stuttgart: Urachhaus.
- Glenn, N. D. (1990). Quantitative research in marital quality in the 1980s: A critical review. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 818-31. doi:10.2307/353304
- Glorieux, I. & Minnen, J. (2004). Kinderen maken het verschil. Over de invloed van kinderen op het tijdsbestedingspatroon van ouders. *Gezinsbond, Kinderen en een job*, 2-10.
- Gotta, G., Jaygreen, R., Rothblum, E., Balsam, K., Schwartz, P. (2011). Heterosexual, Lesbian, and Gay Male Relationships: A Comparison of Couples in 1975 and 2000. *Family Process* 50:353–376.
- Kluwer, E. (2018). De transitie naar het ouderschap: Veranderingen in de partnerrelatie. In K. Emmery & D. Luyten (Eds.), *Partners in tijden van ouderschap. Ouders en relaties in gezinnen vandaag* (pp. 177-188). Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- OCMW GENT (2020). OCMW kreeg 80% meer aanvragen in april. Geraadpleegd op 04/05/2020 via <https://www.exello.net/nl/kennisdeling/ocmw-gent-krijgt-80-procent-meer-vragen-voor-financiele-hulp>
- Prager, K., Shirvani, F., Poucher, J., Cavalling, G., Truong, M., Garcia, J. (2015). *Recovery from conflict and revival of intimacy in cohabiting couples*. *Personal Relationships*, 22 (2015), 308–334
- VanLaningham, J., Johnson, D. R. & Amato, P. (2001). Marital happiness, marital duration, and the U-shaped curve: Evidence from a five-wave panel study. *Social Forces*, 79(4), 1313-1341.
- Verhofstadt, L.L., Buysse, A. & Ickes, W. (2007). Social Support in Couples: An Examination of Gender Differences Using Self-report and Observational Methods. *Sex Roles*, 57 (3-4), 267-282. <https://doi.org/10.1007/s11199-007-9257-6>
- Vlaamse Hulplijn (2020). Coronacrisis. Toename van geweld in het gezin. Geraadpleegd op 04/05/2020 via <https://www.1712.be/campagnes/id/685/persbericht-5409-oproepen-over-7402-mensen-voor-hulplijn-1712-in-2019>
- Umberson, D., Williams, K., Powers, D. A., Chen, M. D. & Campbell, A. M. (2005). As good as it gets? A life course perspective on marital quality. *Social Forces*, 84(1), 1-19. doi:10.1353/sof.2005.0131